

VZNIK A VÝVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Podmínky, tendence

Budeme-li pojem turismus chápat moderním způsobem (spojení s využitím volného času, s poznáváním a rekreací), lze *počátky tohoto fenoménu* podle většiny autorů hledat nejdříve v **17. a 18. století**, a to zejména v *cestách šlechticů a tovaryšů za získáváním zkušeností*. V této době se také vyskytují první zmínky o průvodcích, kteří pocházeli především z řad důvěryhodného místního obyvatelstva nebo zcestovalých krajanů.

Rozvoj turismu v masovější podobě byl umožněn teprve **splněním (dostupností, zárukou) určitých podmínek**, z nichž lze uvést zejména:

- *svoboda pohybu člověku* (zrušení nevolnictví, tedy nucené vazby člověka k určitému panství),
- *zajištění základních životních potřeb*, tedy jinými slovy až po dosažení určitého stupně životní úrovně (určité množství finančních prostředků, dostatečné množství volného času).

Tyto základní podmínky měla k dispozici *nejdříve šlechta a později podnikatelé (kapitalisté), ostatní vrstvy obyvatelstva* (dělníci, rolníci) získaly tyto podmínky až později, **po zrušení nevolnictví a po nástupu průmyslové revoluce**.

Ve vlastním slova smyslu tedy **turismus vzniká až ve 2. polovině 19. století**, a to v důsledku nástupu průmyslové revoluce. Souvislost průmyslové revoluce s rozvojem turismu lze uvést formou následujících tezí:

- vznik tovární výroby provázený zejména v počátcích *tíživými životními podmínkami* (neúměrně dlouhá pracovní doba, z dnešního hlediska zoufalá situace v bydlení obyvatel apod.) vyvolával *potřebu odpočinku mimo toto běžné prostředí*;
- v důsledku odchodu venkovského obyvatelstva do za prací do měst došlo k *rozdělení dřívějších rodinných pospolitostí na venkově*;
- postupně se *zlepšující finanční podmínky* zaměstnanců;
- *revoluce vyvolala potřebu vzdělávání*, tj. poznávání nových způsobů výroby, života apod.;
- pominout nelze samozřejmě ani vliv zlepšující se *dopravní infrastruktury* (vznik a rychlá expanze prvního moderního druhu pozemní dopravy – železnic).

V období do první světové války se turismus formuje v *ekonomicky vyspělých zemích*:

- *vyšší vrstvy* tráví volný čas především v lázeňských střediscích s delší dobou pobytu (luxusní základ využití volného času);
- *střední a nižší vrstvy* uplatňují spíše turistiku a volný pohyb v přírodě s kratší délkou pobytu,
- v rámci turismu se uplatňuje *liberalismus* (stát do rozvoje turismu nijak nezasahuje, neexistuje hranice mezi domácím a zahraničním turismem);
- charakteristickým rysem tohoto období je také *rychlý rozvoj materiálně-technické základny* většinou v lázeňských a dalších rekreačních střediscích.

V období mezi dvěma světovými válkami dochází k:

- *postupné demokratizaci turismu* (širší zapojení méně majetných vrstev);
- *využití zimní sezóny*;

- vzniku nových předpokladů pro rozvoj turismu v souvislosti s rozvojem *nových druhů dopravy a dopravních prostředků* (nástup letecké dopravy a osobních aut);
- více států přistupuje k *ochranářským rozhodnutím* v celní, pasové a vízové oblasti, omezení mezinárodních vztahů a tím i zahraničního turismu (zahraniční turismus - zdroj devizových prostředků);
- určité omezení / zpomalení rozvoje turismu je vyvoláno důsledky *světové hospodářské krize* ze 30. let.

V období po druhé světové válce dochází k:

- *prudkému nárůstu turismu ve všech druzích a formách* v důsledku poměrně stabilního a dlouhodobého poválečného ekonomického růstu, turismus se stává předmětem běžné spotřeby (koncepty masového turismu a komodifikace – vznik „prázdninového balíčku“);
- *intenzivní rozvoj krátkodobého turismu* včetně rozvoje fenoménu *příměstské rekreace* (důsledek prodloužení volného času – zavedení dvoudenních víkendů, rozvoje automobilismu, důsledkem je negativní vliv na životní prostředí);
- zdůraznění podílu *zimní sezóny* na celkovém turismu;
- stále větší část obyvatel se turismu *účastní více než jedenkrát v roce* (dovolená v létě, v zimě apod.), celkově se tak pobyty v rámci CR stále prodlužují;
- *rozšíření proudů a směrů turismu*, s čímž souvisí zahrnutí většího počtu států (včetně rozvojových zemí) do turismu (důsledek rozvoje letecké a silniční dopravy);
- uplatnění nových forem turistické spotřeby zhruba od 80. let 20. století → nástup *postfordistického turismu*;
- rozvoj turismu je ovlivněn politickým *rozdělení světa na socialistický a kapitalistický blok*;
- výrazně *větší státní zásahy* do rozvoje domácího i zahraničního turismu, v některých zemích vznikají samostatná ministerstva a vládní orgány pro oblast turismu.

Významný předěl v rozvoji turismu v poslední třetí etapě znamená ***rozpad tzv. bývalého východního bloku na přelomu 80. a 90. let***. V souvislosti s tím došlo k *odstranění politických bariér pro cestování mezi socialistickým a kapitalistickým světem*, někteří odborníci považují tuto změnu za další mezník a *počátek nové etapy v rozvoji CR*.

Vývoj mezinárodního turismu v druhé polovině 20. století

Význam mezinárodního turismu celou druhou polovinu 20. století rostl. Konstatování dokládají údaje v tab. 1 a v obr. 1:

- *rychlý růst začal v 50. letech a pokračoval vysokým tempem i po celá 60. léta* – tato dvě desetiletí lze označit za dobu, kdy byl výjezdový turismus doslova „objeven“ v řadě vyspělých států; zároveň jde o období, kdy došlo ke *vzniku masového turismu*. K hlavním příčinám takového vývoje patří:
  - ***odstranění překážek a bariér v 50. letech*** - k hlavním *podmínkám*, které tuto změnu umožnily patří:
    - *uvolnění pracovních podmínek* vedlo k tomu, že většina zaměstnanců v severní Evropě měla *více volného času* (rozšíření práva na placenou dovolenou), zároveň změny jeho struktury jim umožnily *trávit ho dále od domova*;
    - *růst reálných příjmů v severní Evropě v poválečném období* jakožto důsledek *trvalého ekonomického růstu* a zároveň *výrazná redistribuce příjmů* (růst mezd i v dělnických a ostatních méně kvalifikovaných profesích);

- významným faktorem se staly i **rozsáhlé státní investice do dopravní infrastruktury** (zvláště do letecké dopravy, což usnadňuje cestování na velké vzdálenosti – výstavba a modernizace letišť, kromě toho i dálnic);
  - **nástup nových dopravních technologií** zejména v *letecké dopravě* (zavedení letadel Boeing 747 a 737 a DC10 → zrychlení a relativní zlevnění letecké dopravy);
  - **nový způsob organizace turismu** („prázdninové balíčky“ – v ceně jednoho produktu je zahrnuta doprava do destinace, ubytování v hotelu, jídlo, výlety, zábava apod.);
  - růst trhu masového turismu byl v tomto období jistě podpořen také **vnímáním turismu jakožto pojičného, statutového zboží** – jinými slovy lze konstatovat, že turismus je jednou z komodit, která *vyjadřuje sociální pozici a kulturní styl spotřebitele*, který jejím prostřednictvím definuje svou *pozici (svůj sociální statut) ve srovnání s ostatními spotřebiteli*. Právě dovolená v zahraničí se v 60. a 70. letech stala takovým zbožím pro velký segment populace.
- v 70. letech se projevilo určité zpomalení růstu v důsledku *ropné krize*, také v 80. letech tempo růstu kolísalo, určitý negativní dopad měla např. na počátku 90. let i první válka v Perském zálivu, nicméně **mezinárodní turismus si i přes uvedené překážky dokázal udržet růstovou tendenci**, jejíž tempo i nadále často překračovalo hranici 5 % ročního přírůstku;
  - obvykle ještě rychlejším tempem než suma příjezdů rostly **příjmy z mezinárodního turismu** – s výjimkou období ropné krize a krize v Zálivu kolísalo tempo ročních přírůstků mezi 10 – 20 % → uvedené hodnoty svědčí o silném ekonomickém vlivu na cílové státy.

Tab. 1: Vývoj mezinárodního turismu v letech 1950 - 2000

Rok	Počet příjezdů turistů ze zahraničí (výletníci nejsou započítáni)		Příjmy z mezinárodního turismu (mezinárodní doprava není zahrnuta)	
	celkem (v tis.)	změna vůči předchozímu roku (v %)	celkem (v mil. US\$)	změna vůči předchozímu roku (v %)
1950	25,3	.	2,1	.
1960	69,3	10,6	6,9	12,6
1965	112,9	7,9	11,6	15,2
1970	165,8	15,5	17,9	6,6
1975	222,3	8,1	40,7	20,3
1980	286,2	1,1	105,2	26,2
1985	329,5	3,3	117,4	4,4
1990	459,2	6,6	264,7	21,2
1995	561,0	2,8	380,7	10,2
2000	698,3	7,4	476,0	4,5

Zdroj: Hall, C. M., Page, S. J. 2002. (s. 77, tab. 2.11)

Obr. 1: Počet mezinárodních turistických příjezdů
Pramen: World Tourism Organisation (www.world-tourism.org)

Odlišnost situace ve střední a východní Evropě

Situaci v této části Evropy je z pohledu vývoje turismu vhodné hodnotit **samostatně – důvody**:

- ***odlišná politická situace v 2. polovině 20. století***:
  - *po vzniku centrálně řízených ekonomik zde byl CR v podstatě pojímán jako důležitý prvek kolektivní spotřeby (důraz na blaho pracujících mas, vznik podnikových a odborářských rekreačních zařízení → rozvoj domácího kolektivního turismu a rekreace – viz film „Anděl na horách“);*
  - *v post-stalinistickém období následoval růst mezinárodního turismu v rámci zemí RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci);*
  - *v tomto období Jugoslávie, která sledovala vlastní odlišnou ekonomickou strategii, rozvíjela masový CR na pobřeží Jadranu s cílem přitáhnout zájem západních trhů;*
  - *v 60. letech vyvolala potřeba deviz (západních měn) k financování obchodní výměny se západoevropskými zeměmi rozvoj příjezdového mezinárodního CR;*
  - *výjezdový mezinárodní CR (s výjimkou zemí RVHP) byl po celé období významně omezen (výjimkou byly malé důvěryhodné skupinky politických elit);*

- ***ekonomická a společenská transformace po roce 1989*** = ekonomiky středo a východoevropských států se začaly různou rychlostí *propojovat se západoevropskými trhy*, k průvodním rysům patřila *ztráta tradičních trhů v bloku zemí RVHP* a *růst významu výjezdového CR* – zásadně se však *změnily preference destinací*:
  - *došlo k poklesu počtu návštěvníků Černého moře a Jadranu (zde zvláště důsledek krize v bývalé Jugoslávii); tato krize turismu však v druhé polovině 90. let skončila a Jadran (hlavně) i Černé moře (v menší míře) se opět stávají velmi významnými turistickými cíli;*
  - *jako atraktivní destinace se ve světle nových forem turistické spotřeby ukázala města ve střední Evropě (zvláště Maďarsko, bývalé Československo – Praha, Karlovy Vary - a Maďarsko);*
  - *pozvolnější nástup zde zaznamenal také venkovský turismus, významný potenciál ve střední a východní Evropě mají zejména Tatry na Slovensku, Julské Alpy ve Slovinsku a delta Dunaje v Rumunsku.*

TURISMUS VE SVĚTĚ – SOUČASNÁ SITUACE

(Pramen: publikace Tourism Highlights, edition 2004)

V poslední době (*po roce 2000*) byl *rozvoj turismu významně ovlivněn* například následujícími *negativními faktory*, jejichž účinnost se vzájemně *posilovala*:

- *válečný konflikt v Iráku* (důsledkem je rostoucí pocit nejistoty a nebezpečí), do této kategorie faktorů lze zařadit i *obavy z teroristických útoků* (např. New York, Madrid, Bali, Londýn, Egypt, ...) apod.;
- v jihovýchodní Asii podobně negativně zapůsobila např. *choroba SARS* či v na přelomu let 2004/05 *zemětřesení* spojené s vlnou *tsunami*;
- podobný negativní účinek má i zpomalující se *výkonnost ekonomiky* ve vyspělých státech (např. stagnace ekonomiky EU, silné Euro a oslabující americký dolar aj.).

Vývoj mezinárodního turismu v období let 1990 – 2003 přibližují údaje v tab. 3 a 4.

Nejdůležitější trendy:

- nejvyšší počty turistů byly ve sledovaném období zachyceny v roce 2002 (703 mil. turistů), do roku 2003 došlo k mírnému poklesu o -1,7 % (691 mil. turistů), takže celkový vývoj od roku 2000 lze považovat za *stagnaci*;
- srovnáme-li však hodnoty výchozího a koncového roku celého období (1990 a 2003), zjistíme že došlo k relativně výraznému nárůstu turismu – počet mezinárodních turistických příjezdů vzrostl z cca 450 na 700 mil., tzn. Byl zaznamenán *nárůst o 153 %*;
- v celém časovém intervalu (1990 až 2003) lze vysledovat *střídající se období stagnace a rychlejšího růstu mezinárodního turismu*:
  - období rychlejšího růstu v letech 1995, 1996 a 2000,
  - období stagnace – zejména po roce 2000;
- *regionální disparity* – viz údaje v tab. 3 a 4.

Tab. 3: Mezinárodní turistické příjezdy v letech 1990 až 2003

	International Tourist Arrivals (million)						Share (%) 2003*	Change (%)	
	1990	1995	2000	2001	2002	2003*		02/01	03*/02
World	451	545	686	684	703	691	100	2.8	-1.7
Europe	277.2	316.3	389.6	387.8	397.3	398.8	57.7	2.4	0.4
Northern Europe	32.4	41.5	46.9	44.9	46.4	47.4	6.9	3.5	2.1
Western Europe	113.8	112.2	139.7	135.8	138.0	136.1	19.7	1.6	-1.4
Central/Eastern Europe	37.1	60.0	62.3	63.5	65.3	67.8	9.8	3.0	3.7
Southern/Mediterranean Europe	93.9	102.6	140.8	143.7	147.6	147.6	21.4	2.7	0.0
Asia and the Pacific	57.7	85.6	114.9	120.5	131.1	119.3	17.3	8.8	-9.0
North-East Asia	28.0	44.1	62.5	65.9	74.1	67.6	9.8	12.6	-8.8
South-East Asia	21.5	29.2	37.0	39.8	42.0	36.3	5.3	5.6	-13.7
Oceania	5.2	8.1	9.2	9.1	9.1	9.0	1.3	0.8	-1.0
South Asia	3.2	4.2	6.1	5.8	5.8	6.4	0.9	0.4	9.4
Americas	91.7	109.0	128.2	122.2	116.6	113.0	16.4	-4.5	-3.1
North America	71.7	80.7	91.5	86.4	83.2	77.4	11.2	-3.6	-7.0
Caribbean	11.4	14.0	17.2	16.9	16.1	17.1	2.5	-4.8	6.1
Central America	1.9	2.6	4.3	4.4	4.7	4.9	0.7	6.5	4.2
South America	6.6	11.7	15.2	14.5	12.6	13.6	2.0	-12.8	7.9
Africa	15.0	20.7	28.6	29.2	29.9	30.8	4.5	2.2	3.1
North Africa	8.4	7.3	10.2	10.7	10.4	10.9	1.6	-2.6	4.6
Subsaharan Africa	6.6	13.4	18.4	18.6	19.5	20.0	2.9	5.0	2.3
Middle East	9.8	13.8	24.3	24.0	27.9	28.8	4.2	16.1	3.4

Source: World Tourism Organization (WTO) ©

(Data as collected by WTO 2004)

Pramen: Tourism Highlights, edition 2004

Tab. 4: Podíly kontinentů a makroregionů na počtu mezinárodních turistických příjezdů v rocích 1990 a 2003

Území	Mezinárodní turistické příjezdy				
	počet (abs., v mil.)		podíl (v %)		změna (v %)
	1990	2003	1990	2003	2003/1990
Svět	451,4	690,7	100,0	100,0	153,0
Evropa	277,2	398,8	61,4	57,7	143,9
severní Evropa	32,4	47,4	7,2	6,9	146,3
západní Evropa	113,8	136,1	25,2	19,7	119,6
střední a východní Evropa	37,1	67,8	8,2	9,8	182,7
jižní / středomořská Evropa	93,9	147,6	20,8	21,4	157,2
Asie a Pacifik	57,7	119,3	12,8	17,3	206,8
severovýchodní Asie	28,0	67,6	6,2	9,8	241,4
jihovýchodní Asie	21,5	36,3	4,8	5,3	168,8
Oceánie	5,2	9,0	1,2	1,3	173,1
jižní Asie	3,2	6,4	0,7	0,9	200,0
Ameriky	91,7	113,0	20,3	16,4	123,2
Severní Amerika	71,7	77,4	15,9	11,2	107,9
Karibik	11,4	17,1	2,5	2,5	150,0
střední Amerika	1,9	4,9	0,4	0,7	257,9
jižní Amerika	6,6	13,6	1,5	2,0	206,1
Afrika	15,0	30,8	3,3	4,5	205,3
severní Afrika	8,4	10,9	1,9	1,6	129,8
subsaharská Afrika	6,6	20,0	1,5	2,9	303,0
Střední Východ	9,8	28,8	2,2	4,2	293,9

Pramen: Tourism Highlights, edition 2004

Příjmy z mezinárodního turismu

Výše příjmů a celkový trend vývoje příjmů z mezinárodního turismu se výrazně liší v závislosti na použité měně (viz tab. 5):

- **US\$:** trvalý růst výše příjmů (s výjimkou malého poklesu v roce 2001), v roce 2003 dosaženo výše 523 mld. US\$; příčinou však je významná devalvace této měny oproti ostatním měnám (zvláště vůči Euru – v roce 2002: 1€ = 0,95\$, v roce 2003: 1€ = 1,13\$);
- **EURO €:** do roku 2000 růst příjmů, poté stagnace a pokles příjmů (negativní vliv silného Eura)

Výše uvedený typ rozdílu v důsledku změn směnného kursu je velmi zřetelný na příkladu Evropy – mezi roky 2002 a 2003 došlo k mírnému poklesu výše příjmů vyjádřeného v Eurech, avšak k velkému zvýšení příjmů, vyjádříme-li je v dolarech.

Z toho důvodu je možná důvěryhodnější uvádět tyto údaje v místních měnách – viz sloupec “change” ve spodní části tab. 5. Podle tohoto ukazatele došlo **ve všech regionech, s výjimkou Středního východu k poklesu příjmů z mezinárodního turismu** – ve světě jako celku dosáhl pokles hodnoty **-1,7 %**.

Tab. 5 obsahuje také zajímavý údaj o **průměrné útratě každého návštěvníka** v jednotlivých regionech světa – viz ve spodní části tabulky sloupce “Receipts per Arrival”:

- nízké výdaje v Africe a na Středním Východě,
- nejvyšší útraty v Amerikách.

Tab. 5: Výše příjmů z mezinárodního turismu v období 1990 až 2003

	International Tourism Receipts (billion)						Change current prices (%)		Change constant prices (%)	
	1990	1995	2000	2001	2002	2003*	02/01	03*/02	02/01	03*/02
Local currencies							3.7	1.6	0.3	-1.7
US\$	269	408	475	463	480	523	3.8	8.9	2.2	6.5
Euro	212	312	515	517	508	463	-1.7	-9.0	-3.9	-10.8

Source: World Tourism Organization (WTO) ^o

(Data as collected by WTO 2004)

International Tourism Receipts by (Sub)region	Change ¹ (%)		Share (%)	US\$			Euro		
	02/01	03*/02		Receipts (billion)		Receipts per Arrival		Receipts per Arrival	
			2003*	2002	2003*	2003*	2002	2003*	2003*
World	0.3	-1.7	100	480	523	757	508	463	670
Africa	4.5	-0.3	2.8	11.8	14.4	467	12.5	12.7	412
Americas	-5.9	-1.1	21.9	113.8	114.4	1,013	120.3	101.2	895
Asia and the Pacific	6.7	-8.9	18.2	98.7	95.4	800	104.4	84.4	707
Europe	-1.8	-2.7	54.5	243.2	285.0	715	257.2	252.0	632
Middle East	4.7	16.0	2.7	12.9	13.9	482	13.6	12.3	426

Source: World Tourism Organization (WTO) ^o

(Data as collected by WTO 2004)

¹ Local currencies, constant prices

Pramen: Highlights, edition 2004

Nejvýznamnější destinace mezinárodního turismu (státy)

Deset nejvýznamnějších destinací mezinárodního turismu generuje *polovinu* "výkonu" celého *mezinárodního turismu* na světě – a to ve smyslu:

- počtu turistických příjezdů,
- příjmů z turismu.

Pořadí deseti nejvýznamnějších států je *relativně stabilní*, žebříčkům neohroženě vévodí *Francie* (počet příjezdů) a *USA* (velikost příjmů). V obou žebříčcích je zastoupeno nejvíce *evropských států*:

- *středomořské státy* s rozvinutým masovým přímořským turismem (Španělsko, Itálie, Řecko, částečně i Francie),
- *západoevropské státy* (Velká Británie a Německo),
- *alpiský stát* s rozvinutým masovým horským / zimním turismem (Rakousko).

Srovnání se situací v roce 1980 umožňuje tab. 7.

Tab. 6: Deset nejvýznamnějších turistických destinací světa

International Tourist Arrivals (million)							International Tourism Receipts (US\$ billion)							
Rank	Series	2002	2003*	Change (%)		Share 2003*	Rank	2002	2003*	Change (%)		Share 2003*		
				02/01	03*/02					02/01	03*/02			
		703	691	2.8	-1.7	100		World	480	523	3.8	8.9	100	
1	France	TF	77.0	75.0	2.4	-2.6	10.9	1	United States	66.7	64.5	-7.2	-3.3	12.3
2	Spain	TF	52.3	51.8	4.5	-1.0	7.5	2	Spain	33.8	41.8	3.3	23.6	8.0
3	United States	TF	43.5	41.2	-7.2	-5.3	6.0	3	France	32.7	37.0	7.8	13.1	7.1
4	Italy	TF	39.8	39.6	0.6	-0.5	5.7	4	Italy	26.9	31.2	4.1	16.2	6.0
5	China	TF	36.8	33.0	11.0	-10.4	4.8	5	Germany	19.0	23.0	5.7	21.2	4.4
6	United Kingdom	VF	24.2	24.7	5.9	2.2	3.6	6	United Kingdom	20.5	22.8	8.9	10.7	4.3
7	Austria	TCE	18.6	19.1	2.4	2.5	2.8	7	China	20.4	17.4	14.6	-14.6	3.3
8	Mexico	TF	19.7	18.7	-0.7	-5.1	2.7	8	Austria	11.2	14.1	9.5	25.2	2.7
9	Germany	TCE	18.0	18.4	0.6	2.4	2.7	9	Turkey	11.9	13.2	18.2	10.9	2.5
10	Canada	TF	20.1	17.5	1.9	-12.9	2.5	10	Greece	9.7	10.7	2.6	10.0	2.0

Source: World Tourism Organization (WTO) ^o

(Data as collected by WTO 2004)

Pramen: Highlights, edition 2004

Tab. 7: Deset nejvýznamnějších destinací světového turismu v roce 1980

Stát	Rok 1980	
	pořadí	počet příjezdů (v mil.)
Francie	1	30,1
Španělsko	2	23,4
USA	3	22,5
Itálie	4	22,1
Rakousko	5	13,9
Kanada	6	12,9
Velká Británie	7	12,4
Mexiko	8	11,9
Německo	9	11,1
Maďarsko	10	9,4

Zdroj: Hall, C. M., Page, S. J. 2002. (s. 78, tab. 2.12)

Turismus v dalších regionech světa – tabulky

Major destinations	Series ¹	International Tourist Arrivals					International Tourism Receipts				
		(1000)		Change (%)		Share (%)	(US\$ million)		Change (%)		Share (%)
		2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*
Europe		397,304	398,808	2.4	0.4	100	243,215	285,027	6.6	17.2	100
Austria	TCE	18,611	19,078	2.4	2.5	4.8	11,239	14,068	9.5	25.2	4.9
Belgium	TCE	6,720	6,690	4.2	-0.4	1.7	6,890	8,130	-0.2	18.0	2.9
Croatia	TCE	6,944	7,409	6.1	6.7	1.9	3,811	6,376	14.3	67.3	2.2
Czech Rep	TCE	4,579	5,076	-11.8	10.9	1.3	2,964	3,556	-4.5	20.0	1.2
France	TF	77,012	75,048	2.4	-2.6	18.8	32,738	37,038	7.8	13.1	13.0
Germany	TCE	17,959	18,392	0.6	2.4	4.6	18,968	22,984	5.7	21.2	8.1
Greece	TF	14,180	13,969	0.9	-1.5	3.5	9,725	10,701	2.6	10.0	3.8
Hungary	VF/2	15,870	15,706	3.5	-1.0	3.9	3,274	3,440	-13.2	5.1	1.2
Ireland	TF	6,065	6,369	1.2	5.0	1.6	3,088	3,875	10.7	25.5	1.4
Italy	TF	39,799	39,604	0.6	-0.5	9.9	26,873	31,222	4.1	16.2	11.0
Netherlands	TCE	9,595	9,181	1.0	-4.3	2.3	7,710	9,249	14.9	20.0	3.2
Norway	TCE	3,111	3,269	1.2	5.1	0.8	2,179	2,541	11.3	16.6	0.9
Poland	TF	13,980	13,720	-6.8	-1.9	3.4	4,314	4,069	-7.1	-5.7	1.4
Portugal	TF	11,644	11,707	-4.3	0.5	2.9	5,761	6,937	5.3	20.4	2.4
Russian Fed.	TF	7,943	8,015	7.3	0.9	2.0	4,167	4,502	16.7	8.0	1.6
Spain	TF	52,327	51,830	4.5	-1.0	13.0	33,783	41,770	3.3	23.6	14.7
Sweden	TF	7,458	7,627	0.4	2.3	1.9	4,710	5,304	10.7	12.6	1.9
Switzerland	TF	6,868	6,530	-7.9	-4.9	1.6	7,888	9,325	5.1	18.2	3.3
Turkey	TF	12,790	13,341	18.6	4.3	3.3	11,901	13,203	18.2	10.9	4.6
United Kingdom	VF	24,180	24,715	5.9	2.2	6.2	20,549	22,752	8.9	10.7	8.0

Source: World Tourism Organization (WTO) ©

(Data as collected by WTO 2004)

Major destinations	Series ¹	International Tourist Arrivals					International Tourism Receipts				
		(1000)		Change (%)		Share (%)	(US\$ million)		Change (%)		Share (%)
		2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*
Asia and the Pacific		131,131	119,292	8.8	-9.0	100	98,691	95,438	9.1	-3.3	100
Australia	TF	4,420	4,354	-0.3	-1.5	3.6	8,577	10,313	6.6	20.2	10.8
China	TF	36,803	32,970	11.0	-10.4	27.6	20,385	17,406	14.6	-14.6	18.2
Guam	TF	1,059	910	-8.7	-14.1	0.8	-	-	-	-	-
Hong Kong (China)	VF	16,566	15,537	20.7	-6.2	13.0	7,503	7,657	27.1	2.1	8.0
India	TF	2,384	2,750	-6.0	15.4	2.3	3,013	3,522	2.5	16.9	3.7
Indonesia	TF	5,033	4,467	-2.3	-11.3	3.7	5,285	4,037	0.2	-23.6	4.2
Iran	TF	1,585	1,500	13.0	-5.4	1.3	1,357	1,777	52.3	31.0	1.9
Japan	TF	5,239	5,212	9.8	-0.5	4.4	3,497	8,848	5.8	153.0	9.3
Korea, Republic of	VF	5,347	4,753	3.9	-11.1	4.0	5,936	5,256	-7.0	-11.5	5.5
Macao (China)	TF	6,565	6,309	12.4	-3.9	5.3	4,440	5,303	18.6	19.4	5.6
Malaysia	TF	13,292	10,577	4.0	-20.4	8.9	7,118	5,901	3.7	-17.1	6.2
New Zealand	VF	2,045	2,104	7.1	2.9	1.8	3,006	3,974	27.4	32.2	4.2
Philippines	TF	1,933	1,907	7.6	-1.3	1.6	1,740	1,464	1.0	-15.9	1.5
Singapore	TF	6,997	5,705	4.0	-18.5	4.8	4,463	3,998	-3.3	-10.4	4.2
Taiwan (pr. of China)	VF	2,978	2,248	5.2	-24.5	1.9	4,584	2,976	5.7	-35.1	3.1
Thailand	TF	10,873	10,082	7.3	-7.3	8.5	7,901	7,822	11.7	-1.0	8.2

Source: World Tourism Organization (WTO) ©

(Data as collected by WTO 2004)

Major destinations Series ¹	International Tourist Arrivals					International Tourism Receipts				
	(1000)		Change (%)		Share (%)	(US\$ million)		Change (%)		Share (%)
	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*
Americas	116,637	112,975	-4.5	-3.1	100	113,773	114,433	-5.2	0.6	100
Argentina TF	2,820	2,995	7.6	6.2	2.7	1,535	2,097	-41.9	36.6	1.8
Bahamas TF	1,513	1,510	-1.6	-0.2	1.3	1,762	1,782	6.9	1.1	1.6
Brazil TF	3,783	4,091	-20.7	8.1	3.6	1,998	2,479	15.5	24.1	2.2
Canada TF	20,057	17,534	1.9	-12.6	15.5	10,691	10,579	0.8	-1.0	9.2
Chile TF	1,412	1,614	-18.0	14.3	1.4	898	860	12.4	-4.2	0.8
Costa Rica TF	1,113	1,239	-1.6	11.3	1.1	1,161	1,293	-1.0	11.4	1.1
Cuba TF	1,656	1,847	-4.6	11.5	1.6	1,633	-	-3.5	-	-
Dominican Rp TF	2,811	3,282	-2.5	16.8	2.9	2,730	3,110	-2.4	13.9	2.7
Jamaica TF	1,266	1,350	-0.9	6.6	1.2	1,209	1,355	-1.9	12.1	1.2
Mexico TF	19,667	18,665	-0.7	-5.1	16.5	8,858	9,457	5.4	6.8	8.3
Peru TF	862	931	8.2	8.0	0.8	801	932	1.6	16.4	0.8
Puerto Rico TF	3,087	3,238	-13.1	4.9	2.9	2,486	2,677	-8.9	7.7	2.3
United States TF	43,525	41,212	-7.2	-5.3	36.5	66,728	64,509	-7.2	-3.3	56.4
Uruguay TF	1,258	1,420	-33.5	12.9	1.3	351	345	-42.6	-1.7	0.3

Source: World Tourism Organization (WTO) © (Data as collected by WTO 2004)

Major destinations Series ¹	International Tourist Arrivals					International Tourism Receipts				
	(1000)		Change (%)		Share (%)	(US\$ million)		Change (%)		Share (%)
	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*
Africa	29,903	30,844	2.2	3.1	100	11,803	14,392	4.1	21.9	100
Algeria VF	988	1,166	9.6	18.0	3.8	133	161	33.7	21.1	1.1
Botswana TF	1,037	975	-1.1	-6.0	3.2	309	356	3.0	15.2	2.5
Ghana TF	483	483	10.0	-0.1	1.6	358	414	2.0	15.6	2.9
Kenya TF	838	927	-0.4	10.6	3.0	276	339	-10.7	22.8	2.4
Mauritius TF	682	702	3.3	2.9	2.3	612	697	-1.8	13.9	4.8
Morocco TF	4,303	4,552	-0.9	5.8	14.8	2,646	3,221	2.4	21.7	22.4
Namibia TF	757	695	13.0	-8.2	2.3	218	333	-7.6	52.8	2.3
Nigeria TF	887	-	4.4	-	-	263	-	13.4	-	-
Reunion TF	426	432	0.5	1.4	1.4	302	311	11.0	3.0	2.2
Seychelles TF	132	122	1.5	-7.6	0.4	164	171	12.4	4.4	1.2
Botswana TF	1,037	975	-1.1	-6.0	3.2	309	356	3.0	15.2	2.5
South Africa VF	6,550	6,640	10.9	1.4	21.5	2,923	4,270	13.8	46.1	29.7
Tanzania TF	550	552	9.8	0.4	1.8	439	450	6.3	2.5	3.1
Tunisia TF	5,064	5,114	-6.0	1.0	16.6	1,523	1,583	-13.0	3.9	11.0
Zambia TF	565	578	14.8	2.3	1.9	134	149	14.5	11.2	1.0
Zimbabwe VF	2,041	2,256	-7.9	10.5	7.3	76	44	-6.2	-42.1	0.3

Source: World Tourism Organization (WTO) © (Data as collected by WTO 2004)

Major destinations Series ¹	International Tourist Arrivals					International Tourism Receipts				
	(1000)		Change (%)		Share (%)	(US\$ million)		Change (%)		Share (%)
	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*
Middle East	27,879	28,813	16.1	3.4	100	12,858	13,895	1.2	8.1	100
Bahrain TF	3,167	2,955	13.6	-6.7	10.3	740	740	17.5	0.0	5.3
Egypt TF	4,906	5,746	12.6	17.1	19.9	3,764	4,584	-0.9	21.8	33.0
Jordan TF	1,622	1,573	9.8	-3.0	5.5	786	815	12.3	3.7	5.9
Lebanon TF	956	1,015	14.3	6.1	3.5	956	-	14.2	-	-
Saudi Arabia TF	7,512	7,332	11.5	-2.4	25.4	3,418	-	-	-	-
Syrian Arab Rep. TCE	2,870	2,788	-	-2.9	9.7	1,424	1,408	23.8	-1.1	10.1
Untd Arab Emirates THS	5,445	5,871	31.7	7.8	20.4	1,332	1,439	11.0	8.0	10.4

Source: World Tourism Organization (WTO) © (Data as collected by WTO 2004)

Regiony generující mezinárodní turismus

Vznik mezinárodního turismu je stále výrazně koncentrován do rozvinutějších regionů světa (MDRs), tzn. do *rozvinutých států Evropy, Ameriky, Asie a Pacifiku* (viz údaje v tab. 8 a 9). Díky rostoucí úrovni příjmů vykazují *postupně se zvyšující podíly i některé další regiony* – zejména jde o:

- *severovýchodní Asii,*
- *jihovýchodní Asii,*
- *střední a východní Evropu,*
- *Střední Východ,*
- *jižní Afriku* (díky Jihoafrické republice).

Pokud jde o cíl cesty, lze podle údajů v tab. 7 a 8 konstatovat, že *naprostá většina turistických výjezdů směřuje do stejného regionu* – v celém období let 1990 až 2003 tvoří cesty do stejného regionu asi 4/5 z celkového počtu mezinárodních turistických výjezdů.

Tab. 8: Regiony generující mezinárodní turismus

	International Tourist Arrivals (millions)						Change (%)		Share (%)
	1990	1995	2000	2001	2002	2003*	2002/01	2003*/02	2003*
World	451.3	545.4	685.5	683.8	703.0	690.9	2.8	-1.7	100
From:									
Africa	9.5	12.4	15.5	15.8	16.7	16.7	5.7	-0.2	2.4
Americas	96.9	106.8	129.1	122.5	118.4	114.0	-3.4	-3.7	16.5
Asia and the Pacific	62.2	92.8	124.1	126.6	137.5	126.5	8.6	-8.0	18.3
Europe	257.9	313.8	388.2	388.7	399.3	404.2	2.7	1.2	58.5
Middle East	7.4	8.7	12.7	13.5	15.0	14.8	10.9	-1.5	2.1
Origin not specified*	17.4	10.9	15.9	16.6	16.1	14.8			2.2
Same region	356.5	436.3	535.7	541.7	561.5	554.7	3.7	-1.2	80.3
Other regions	77.4	98.1	133.9	125.5	125.4	121.5	-0.1	-3.1	17.6

Source: World Tourism Organization (WTO) ©

(Data as collected by WTO 2004)

* Countries that could not be allocated to a specific region of origin. As information is derived from inbound tourism data this occurs when data on the country of origin is missing or when a category such as 'other countries of the world' is used grouping countries together that are not separately specified.

Pramen: Highlights, edition 2004

Tab. 9: Regiony generující výjezdový turismus v letech 1990 a 2003

Území	Mezinárodní turistické příjezdy				
	počet (abs., v mil.)		podíl (v %)		změna (v %)
	1990	2003	1990	2003	2003/1990
Svět	451,3	690,9	100,0	100,0	153,1
Generující regiony:					
Afrika	9,5	16,7	2,1	2,4	175,8
Amerika	96,9	114,0	21,5	16,5	117,6
Asie a Pacifik	62,2	126,5	13,8	18,3	203,4
Evropa	257,9	404,2	57,1	58,5	156,7
Střední Východ	7,4	14,8	1,6	2,1	200,0
nespecifikováno	17,4	14,8	3,9	2,1	85,1
Stejný region	356,5	554,7	79,0	80,3	155,6
Jiné regiony	77,4	121,5	17,2	17,6	157,0

Pramen: Tourism Highlights, edition 2004

Výdaje na turismus (státy)

V roce 2003 došlo z tohoto hlediska k relativně významné změně – USA bylo na prvním místě nahrazeno Německem – do značné míry jde o důsledek slabého amerického dolaru. Ostatní pořadí je víceméně dlouhodobě *stabilní*.

Tab. 10: Výdaje na turismus podle států

Rank		International Tourism Expenditure (US\$ billion)		Change (%)		Share (%)
		2002	2003*	2002/2001	2003*/2002	2003*
	World	480	523	3.8	8.9	100
1	Germany	52.5	64.7	1.1	23.3	12.4
2	United States	58.0	56.6	-3.6	-2.5	10.8
3	United Kingdom	41.7	48.5	10.1	16.1	9.3
4	Japan	26.7	29.0	0.5	8.6	5.5
5	France	19.7	23.6	8.8	19.6	4.5
6	Italy	16.9	20.5	14.4	21.3	3.9
7	China	15.4	15.2	10.7	-1.4	2.9
8	Netherlands	13.1	14.6	9.5	11.2	2.8
9	Canada	11.7	13.3	-3.1	13.5	2.5
10	Russian Federation	11.3	12.9	21.5	14.1	2.5

Source: World Tourism Organization (WTO) ©

(Data as collected by WTO 2004)

Pramen: Highlights, edition 2004

Výhled do budoucna

Přestože vývoj mezinárodního turismu v posledních letech zaznamenal určité výkyvy, **zůstává v platnosti již dříve formulovaná dlouhodobá prognóza Světové turistické organizace (WTO)**

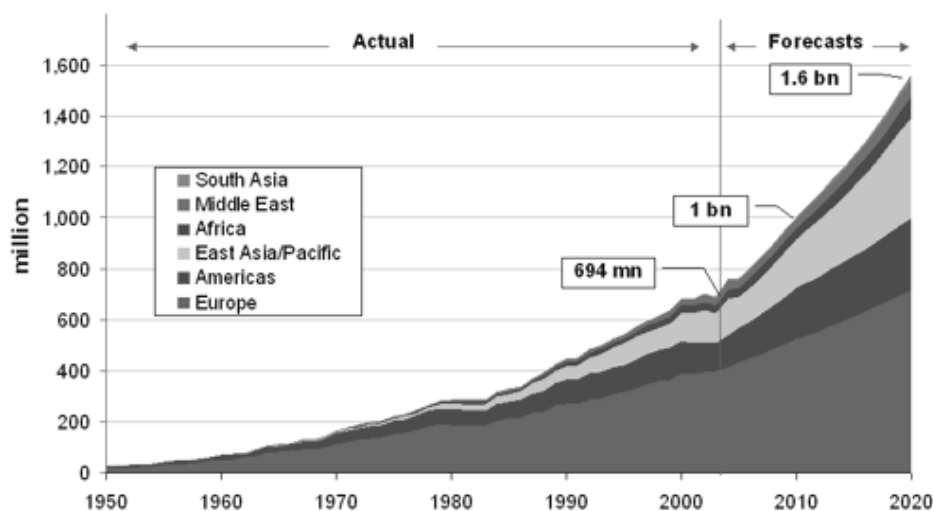
(viz též obr. 2). Důvodem je *předpoklad nepřerušeni dlouhodobých trendů*, protože zkušenosti ukazují, že stagnace turismu z počátku 21. století je pravděpodobně pouhou fluktuací – i v minulosti se často střídaly období:

- *rychlejšího růstu* (např. roky 1995, 1996 a 2000),
- *stagnace* mezinárodního turismu (počátek 80. let, 1991, aktuálně situace po roce 2000).

Podle publikace Tourism 2020 Vision (WTO) by v roce 2020 mělo být dosaženo celkového počtu **1,56 mld. mezinárodních turistických příjezdů** (viz též tab. 11), z nichž:

- **1,18 mld. (75,8 %)** se odehraje uvnitř světových regionů,
- **377 mil. (24,2 %)** mezi těmito regiony.

Rozdíly v tempu růstu jednotlivých regionů viz v tab. 10.

Obr. 2: Mezinárodní turismus – výhled do roku 2020

Pramen: Tourism 2020 Vision (WTO)

Tab. 11: Mezinárodní turismus – výhled do roku 2020

	International Tourist Arrivals by Region (millions)		Average Annual Growth Rate (%) 1995-2020	Share (%)	
	Base Year 1995	Forecasts 2010 2020		1995	2020
Total	565.4	1,006.4 1,561.1	4.1	100	100
Africa	20.2	47.0 77.3	5.5	3.6	5.0
Americas	108.9	190.4 282.3	3.9	19.3	18.1
East Asia/Pacific	81.4	195.2 397.2	6.5	14.4	25.4
Europe	338.4	527.3 717.0	3.0	59.8	45.9
Middle East	12.4	35.9 68.5	7.1	2.2	4.4
South Asia	4.2	10.6 18.8	6.2	0.7	1.2
Intraregional (a)	464.1	790.9 1,183.3	3.8	82.1	75.8
Long-Haul (b)	101.3	215.5 377.9	5.4	17.9	24.2

Source: World Tourism Organization (WTO)

Notes:
a) Intraregional includes arrivals where country of origin is not specified
b) Long-Haul is defined as everything except intraregional travel.

Pramen: Highlights, edition 2004

TURISMUS V ČR - SOUČASNOST

(Pramen: www.czechtourism.cz – doslovná citace z publikovaných zpráv, pro ně byly podklady čerpány převážně z ČSÚ)

Příjezdový turismus

2. Počet turistů v České republice v roce 2004

Rok 2004 byl velice příznivý pro příjezdový cestovní ruch České republiky. Podle odhadů agentury CzechTourism za celý rok 2004 přicestovalo do České republiky celkem okolo 7 915 356 turistů. Z toho se jich **6 061 225** ubytovalo v hromadných ubytovacích zařízeních a **1 854 131** se ubytovalo u příbuzných, známých, v pronajatých bytech ap.

Oproti roku 2003 přicestovalo do ČR o **19,4 %** více zahraničních turistů. Mezinárodní cestovní ruch v roce 2003 byl výrazně ovlivněn epidemií nemoci SARS, válečným konfliktem v Iráku a slabou ekonomickou situací významných zdrojových zemí. Oproti roku 2002 jsme v loňském roce zaznamenali růst zahraničních turistů o 27,8 %.

V roce 2004 přijelo nejvíce turistů tradičně z **Německa**, 1 569 369 se ubytovalo v hromadných ubytovacích zařízeních, průměrná doba pobytu německých turistů byla 4,8 dní. V porovnání s rokem 2003 vzrostl počet německých turistů v ČR o 9,1 %. To je pozitivní výsledek i vzhledem k tomu, že celkový počet zahraničních cest Němců vzrostl pouze o 2 %. Němečtí turisté nejvíce vyjíždějí z důvodu dovolené (47 %), ostatních privátních cest (41 %) a 12 % tvoří obchodní cesty.

Počet turistů v ČR výrazně ovlivnil počet **britských turistů**, kterých přijelo do ČR o 57,8 % více než v roce 2003. V roce 2004 přicestovalo do ČR 650 622 britských turistů, kteří se ubytovali v hromadných ubytovacích zařízeních. Průměrná doba pobytu britského turisty byla 3,8 dne. K tak velkému zájmu o ČR ze strany Britů přispěly mimo jiné nízkonákladové letecké společnosti, které spojují ČR a Velkou Británii. Prahu s Londýnem v roce 2004 spojovalo 16 letů denně.

Na třetím místě se umístili turisté z **Itálie**, kterých se ubytovalo 391 192 v hromadných ubytovacích zařízeních, průměrná doba pobytu italských turistů byla 3,9 dny.

Také počet tradičních turistů z Nizozemska, Ruska, Španělska, USA i dalších zemí výrazně rostl.

Na druhé straně klesá zájem **polských turistů** o Českou republiku, kterých přijelo do ČR nejvíce v roce 2001. V roce 2004 k nám přicestovalo 253 916 polských turistů, kteří se ubytovali v hromadných

ubytovacích zařízeních. Také počet Poláků, kteří vyjíždějí za hranice své země klesá. Jednou z příčin klesajícího zájmu o cestování Poláků je vysoká míra nezaměstnanosti (20 % v roce 2004).

Rok 2004 se dá v cestovním ruchu České republiky označit jako rekordní. Od roku 1992, od kdy se sledují počty zahraničních turistů v ubytovacích zařízeních, jich loni přijelo nejvíc. Doposud rekordní rok 1999 s 5 609 700 zahraničními hosty v hromadných ubytovacích zařízeních byl překonán. V minulých letech tento počet mírně klesal nebo stagnoval.

Podle údajů **WTO** (World Tourism Organization) byl rok 2004 ve znamení dynamického růstu cestovního ruchu, počet příjezdů byl rekordních 760 mil., což představuje růst oproti roku 2003 o 10 %.

3. Zahraniční hosté v krajích

Z celkového počtu zahraničních turistů, kteří se ubytovali v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR (6 061 225), se jich nejvíce ubytovalo v **Praze**. Za celý rok 2004 navštívilo Prahu **3 470 279 zahraničních turistů**, kteří se ubytovali v hromadných ubytovacích zařízeních, což představuje **57,3 %** všech turistů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR. Průměrná doba pobytu zahraničních turistů v Praze byla 3,8 dne (to je méně než je celorepublikový průměr: 4,1). Do Prahy zavítalo o 31 % více turistů než v roce 2003.

Praha se stává oblíbenou cílovou destinací **britských turistů**, těch do Prahy v roce 2004 zavítalo 592 720, což představuje 17,1 % ze všech turistů, kteří navštívili Prahu. Česká metropole je pro britské turisty atraktivní i z důvodu nízkých nákladů na leteckou dopravu. Průměrná doba pobytu britského turistů v Praze v roce 2004 byla 3,8 dní. Je zajímavé, že oproti minulým létům, Britové předčili i turisty z Německa (510 194), kteří byli, co do počtu, vždy na prvním místě v návštěvnosti české metropole.

Třetí místo v počtu turistů patřilo **italským** turistům, kterých vloni do Prahy zavítalo 309 760. Za zmínku stojí také rostoucí počet **amerických** turistů, oproti roku 2003 jich do Prahy zavítalo o 36 % více (237 556).

Na druhém místě se v počtu zahraničních turistů umístil **Karlovarský kraj** s 386 971 zahraničními turisty, což představuje 6,4 % ze všech turistů, kteří navštívili ČR. Průměrná délka pobytu byla 7,6 dní. Nejvíce turistů v Karlovarském kraji pocházelo z Německa (237 588). Jejich průměrná délka pobytu byla 8 dní. Druhé místo s 37 631 turisty patřilo Rusku. Průměrná délka pobytu ruských turistů byla 12,8 dní.

Třetí místo v pomyslném pořadí krajů patřilo **Jihomoravskému kraji** s 345 930 zahraničními turisty. Také do Jihomoravského kraje zavítalo nejvíce turistů z Německa (59 601). Druhé místo patřilo polským turistům (55 481).

Na druhou stranu nejméně zahraničních turistů zavítalo do Pardubického kraje (53 018; 0,9 %) a do kraje Vysočina (64 194; 1,1 %).

Největší pokles zahraničních turistů jsme zaznamenali v Moravskoslezském kraji (-9,3 %), v Olomouckém kraji (-8,9 %) a v Ústeckém kraji (-4,9 %).

Domácí a výjezdový cestovní ruch České republiky, 2004

Češi patří k velice aktivním cestovatelům. V roce 2004 uskutečnili **9 583 tis. deších dovolenkových cest se 4 a více přenocováním**, z toho 5 552 tis. po České republice. Oproti roku 2003 jsme však zaznamenali v počtu všech cest českých občanů pokles o 7 %.

Češi na svých cestách v roce 2004 **přenocovali** 82 964 tisíckrát, z toho 46 812 tis. přenocování se uskutečnilo v ČR. Průměrný počet přenocování na jednu cestu byl 8,7; v tuzemsku Češi strávili průměrně 8,4 noci a v zahraniční 9,0 noci.

Celkové **výdaje** Čechů na cestách dosáhly hodnoty 70 619 mil. Kč, z toho 18 682,7 v mil. Kč utratili v České republice, což představuje pouze 26,5 % z celkové útraty. Průměrné výdaje na 1 dovolenou byly 7 369 Kč, průměrné výdaje v ČR byly 3 365 Kč a v zahraničí činily 12 885 Kč. Oproti roku 2003 vzrostly průměrné výdaje téměř o 5 % (u tuzemských cest o 12 % a u zahraničních cest o 4 %).

Nejnavštěvovanější zahraniční destinací bylo pro české účastníky dovolených již tradičně **Chorvatsko**, kde bylo vykázáno 939 tis. dovolených, následovaly **Slovensko** (499 tis.), **Itálie** (437 tis.), **Rakousko** (274 tis.), **Francie** (213 tis.), **Španělsko** (196 tis.) a **Řecko** (187 tis.), které zaznamenalo pokles. Zvýšil se zájem o cesty do **Tuniska** (146 tis.) a **Egypta** (97 tis.), které díky klesajícímu kurzu dolaru ve vztahu k naší měně zlevnily. Do Evropské unie směřovalo 54 % delších zahraničních cest českých občanů.

Nejvíce cest českých občanů směřovalo do Jihočeského kraje (778,9 tis. cest), následoval Královéhradecký kraj s 678,8 tis. cest a Liberecký kraj s 583,3 tis. cest. Na druhou stranu nejméně cest směřovalo do Ústeckého kraje.

Nejpoužívanějším **dopravním prostředkem** českých občanů na dovolené byl automobil. Na necelých 60 % cest jeli Češi automobilem a to především po České republice. Při cestách do zahraničí byl také nejčastějším dopravním prostředkem automobil (43,5 %), k důležitým dopravním prostředkům patřil autobus (25,5 %) a letadlo (25,1 %).

Při cestách po ČR se čeští turisté nejčastěji **ubytovávají** u příbuzných a známých (34,9 %), na druhém místě je vlastní rekreační zařízení (16,8 %). Na **zahraničních cestách** patří k nejoblíbenějším hotel a podobná zařízení (48,1 %), na druhém místě je ubytování u příbuzných a známých a třetí místo patřilo placenému ubytování v soukromí (14 %).

Také Češi, stejně jako ostatní evropští turisté, nejčastěji cestují v letních měsících (červenec a srpen), nejméně cest připadá na listopad.

Při cestách po ČR cestují Češi především individuálně (89,1 % z cest po ČR), při cestě do zahraničí cestují individuálně ve 48,5 % a v 42,4 % využívají služeb cestovních kancelářů a agentur.

Hlavním účelem cest Čechů je rekreace a sport (60,2 %), na druhém místě je návštěva příbuzných a známých (21 %). Nesmíme zapomenout na pobyt na vlastní chatě nebo chalupě, který vyhledává 6,4 %.

Cestovní ruch je významnou součástí české ekonomiky

Devizové příjmy z cestovního ruchu každoročně snižují deficit platební bilance

Česká republika má mimořádné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu vzhledem ke svému kulturnímu a přírodnímu bohatství. Z hlediska mezinárodního cestovního ruchu hraje důležitou úlohu i její poloha ve středu Evropy a sousedství se zeměmi EU. Význam cestovního ruchu můžeme jasně deklarovat na výši devizových příjmů, které v roce 2003 opět překročily hranici 100 mld. Kč. Na celkové hodnotě exportu České republiky se devizové příjmy z cestovního ruchu podílely v roce 2003 7,3 %.

Průměrné denní výdaje jednoho zahraničního turisty v ČR činily v roce 2003 107 USD na osobu. Nejvíce u nás utrácejí Japonci následují turisté z Ruska a Izraelci. Naopak nejméně u nás utrácejí Slováci a Poláci. Největší položkou výdajů je ubytování (32 %), následují nákupy (28 %), stravování (23 %), doprava (6 %) a ostatní služby (11 %).

Přímo v cestovním ruchu v České republice bylo v roce 2004 zaměstnáno 145,9 tis. osob (3,0 %), celková zaměstnanost (včetně nepřímé) činila 661,3 tis. pracovních míst (13,8 %), což znamená, že každý 10. člověk je zaměstnán v cestovním ruchu nebo souvisejícím odvětví. Podle údajů WTTC a počtu turistů, kteří v roce 2004 navštívili ČR připadá na jedno pracovní místo přímo v cestovním ruchu 12 turistů. Význam cestovního ruchu neustále roste a proto očekáváme i v dalších letech růst počtu osob zaměstnaných v cestovním ruchu. Odhadujeme, že v roce 2014 bude přímo v cestovním ruchu v ČR zaměstnáno 180,9 tis. lidí.